

Tapaus Hitlerin morsian

Satu Savia

Helsingin kaupunginmuseon
kuvakokoelmat

25.11.2011

Ote Helsingin kaupunginmuseon kuvien käyttöehdoista:

- Asiakkaalla on vastuu tekijänoikeus- ja intymiteettisuojan kunnioittamisesta kuvien käytössä.

Helsingin sanomien sunnuntaisivut 8.5.2011 Kristiina Markkanen

- Kuvateksti: Väinö Kannisto kuvasi saksalais-suomalaisen parin keväällä 1944. Helsingin kaupunginmuseon kokoelmiin kuuluvan kuvan paria ei ole tunnistettu.

Helsingin sanomien sunnuntaisivut 8.5.2011 Kristiina Markkanen

- Kielto vuonna 1940: Saksalaissootilaat saivat mennä naimisiin ja tuottaa jälkeläisiä vain Saksan kansaan kuuluvien kanssa.
- Vuonna 1943 avioliittoja sallittiin muutamille suomalaisillekin ”pohjoismaista tyyppiä” edustaneille naisille.
- Naimisiinmenohakemukset lähetettiin itselleen Hitlerille, joka allekirjoitti hyväksymänsä avioliitot

Helsingin sanomien sunnuntaisivut 8.5.2011 Kristiina Markkanen

- Hitlerin mukaan naiset eivät valokuvien perusteella näyttäneet erityisen kauniilta...
- Saksalaisten kanssa seurustelleitten naisten moraalialia on arvosteltu

Journalistin ohjeet

- <http://www.journalistiliitto.fi/pelisaannot/journalistinohjeet/>

Virheen korjaus ja oma kannanotto

- 20. Olennainen virhe on korjattava heti tiedotusvälineen toimituksellisilla verkkosivuilla ja lisäksi julkaisussa, jossa virhe on alun perin ollut.

Tuntematon sotilas ja hänen vaimonsa

Ilkka Ahtiainen HS

Ei ole ihan jokapäiväistä täällä *Hesarissakaan*, että yksi julkaistu valokuva poikii nopeaan tahtiin parikymmentä sähköpostiviestiä ja huomattavan joukon yhteydenottoja puhelimitse. Näin kävi kuluneella viikolla, kun olimme julkaisseet kirjoituksen Hitlerin morsiamet (HS 8.5.). Kirjoitus kertoi suomalaisnaisista, jotka avoituivat saksalaisten sotilaiden kanssa jatkosodan vuosina 1941–44.

Kuvituksena julkaistiin Helsingin kaupunginmuseosta saatu valokuva, jossa poseerasi vastanainut pari. Kerroimme museon tietoihin perustuen kuvatekstissä, että nainen on suomalainen ja Waffen-SS-univormuinen mies saksalainen.

Tarkkaavaiset ja historiatietoiset lukijat kuitenkin huomasivat, että kuvan miehellä on rintamuksestaan talvisodan muistomitali. Lisäksi hänen käsivarressaan on nauha, joka kertoo hänen kuuluneen yksikköön, joka värvättiin Suomesta osaksi Saksan natsipuolueen aseellista siipeä Waffen-SS:ää.

Yksikkö tunnetaan Suomessa nimellä panttipataljoona historioitsija **Mauno Jokipii**n samannimisen tutkimuksen mukaan. Nimi tulee siitä, että yksikön perustaminen oli poliittinen ele, jolla Suomi saattoi osoittaa lojaaliuttaan Saksalle taisteissa bolshevismia vastaan.

VALOKUVAN MIEHEN täytyy siis olla suomalainen, lukijat opastivat. Saimme arvauksia miehen henkilöllisyydestä, sillä Jokipiin tutkimuksen ansiosta pataljoonaan

kuuluneet 1 407 suomalaista tiedetään miesmieheksi.

Yhteyttä toimitukseen ottivat pian myös kuvan avioparin sukulaiset. "Sisareni näki kuvan lehdesiä ja ymmärsi heti, että kuva on meidän vanhemmistamme", sanoo Espoossa asuva **Jorma Vainio**, 58.

Vainio kertoo, että he vertasivat kuvaa omissa albumeissaan oleviin hääkuviin, eikä erehtyä voinut: siinä olivat **Anna-Lisa Vainio** o.s. **Christiansson** ja **Tuomo Vainio**. Kuva on otettu mitä todennäköisimmin Helsingin Lauttasaarella Pajalahdentiellä parin hääpäivänä 28.5.1944.

Tuomo Vainio värväytyi Waffen-SS:ään 18-vuotiaana yhdessä serkkunsa kanssa – seikkailunhalusta kuten Jorma Vainio sanoo.

Sotatie vei lääkintämieheksi koulutetun Vainion Kaukasukselle aina

nykyiseen Tšetšeniaan asti. Vuoden 1943 alussa hän haavoittui.

"Tarkka-ampuja osui kahdesti. Ensin käteen, ja kun hän ylitti peltoa sekaisena, tuli toinen osuma vatsaan."

ISÄN SOTAHISTORIA on suvussa hyvin tiedossa, sillä hän piti yhteyttä aseveljiinsä vielä sodan jälkeenkin. Suomalaisen Waffen-SS-veteraanien järjestö Veljesapu toimii edelleen. Elossa veteraaneja on muutamia kymmeniä.

Hääkuvan ottohetkellä Tuomo Vainio oli jo kotiutettuna invalidisoitumisen vuoksi. Tästä syystä hän ei myöskään osallistunut jatkosotaan Suomen armeijassa toisin kuin monet muut pataljoonaan kuuluneet.

Tuomo Vainion ja Anna-Lisa Christianssonin tutustumiseen liit-

Anna-Lisa ja Tuomo Vainio.

tyy aitoa sotaromanttiikkaa. He tapasivat ensi kertaa pommisuoijassa Helsingin Erottajalla. Pommituksen jälkeen he lähtivät yhtä matkaa Kappeliin kahville.

Tuomo Vainio kuoli 1973, Anna-Lisa elää edelleen.

ENTÄ MITEN hääkuva on päätynyt Helsingin kaupunginmuseoon?

"Kuva on helsinkiläisen **Vilho Kanniston** kokoelmasta", kertoo kaupunginmuseon kuvakokoelmista vastaava **Riitta Pakarinen**.

Kannisto kuvasi erityisesti perhejuhlia, ja hän ikuisti monia Hietaniemen hautausmaalla pidettyjä sankarihautajaisia sodan aikana. Kaikkiaan Kanniston kokoelma käsittää yli 10 000 valokuvaa.

Pakarisen mukaan myös museoon tuli useita yhteydenottoja HS:sa julkaistun kuvan vuoksi.

Vihkipari Anna-Liisa (o.s. Christiansson) ja Tuomo Vainio, kuvattu todennäköisesti Lauttasaassa Pajalahdentiellä. Vainiolla on saksan armeijan univormu, hän kuului suomalaiseen Waffen-SS-vapaaehtoispataljoonaan ja palveli Nordland-rykmentissä, sotilasarvo Rottenführer, joka vastaa Suomen järjestelmän korpraalia tai alikersanttia. Hänellä on rinnassaan toisen luokan rautaristin vieressä Talvisodan muistomitali, sekä näiden alla jalkaväen rynnäkkömerkki ja hopeinen tai kultainen